

Біорізноманіття та його збереження

фітоценозів та для прогнозування насінневої продуктивності головних лісотвірних порід.

Література

1. Барна М. М. Вивчення репродуктивної біології видів родини вербових *Salicaceae* Mirb. / М. М. Барна // Наук. запис. Терноп. держ. пед. ун.-ту. Сер. Біологія. — 1997. — № 1(4). — С. 3—10.
2. Барна М. М. Органогенез жіночих репродуктивних структур *Juglans regia* L. / М. М. Барна, О. Б. Мацюк // Наук. запис. Терноп. нац. пед. ун.-ту ім. Володимира Гнатюка. Сер. Біологія. — 2011. — № 4 (49). — С. 5—16.

УДК 595.76:502.51 (477.81)

ТВЕРДОКРИЛІ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ЦУМАНСЬКА ПУЩА»

Кирильчук О.О.

Рівненський державний гуманітарний університет
E-mail: Oleg.rud-rud1965@ukr.net

Проблема взаємодії суспільства і природи стала однією з найважливіших проблем сучасності. Всі науковці світу погоджуються з тим, що відносини, які склалися між людиною та природою, в багатьох випадках стають критичними. Антропогенний тиск на природне середовище ставить ряд питань щодо збереження унікальних територій, які ще зберігають флоро-фауністичні комплекси і мало піддаються впливу сукцесійних процесів й зберегли здатність до самовідтворення. Саме для збереження таких унікальних куточків природи й призначені захисні території на яких створюються національні природні парки й обмежується господарська діяльність людини [1,2].

Територія Національного природного парку «Цуманська Пуща» представляє мозаїку розмаїтих біотопів, які заселені різними групами безхребетних тварин. Не дивлячись на те, що в літературі відсутня інформація присвячена вивченню ентомофауни НПП «Цуманська Пуща», натомість є численні

Біорізноманіття та його збереження

публікації з опису ентомофауни суміжних з Парком територій, хоча й вони, як правило, мають фрагментарний характер [2,3].

Метою роботи є дослідження та вивчення видового різноманіття твердокрилих Національного природного парку «Цуманська пуща», що розташовується на адміністративній території Ківерцівського району Волинської області.

Методи та об'єкти дослідження.

Збір матеріалу здійснюється маршрутними і стаціонарними методами при цьому досліджується масовість видового різноманіття фактичного матеріалу, включаючи імаго й інші фази розвитку, а також з'ясовували життєві цикли. Одним з традиційних методів дослідження ентомофауни є ентомологічний сачок [3,4].

Результати дослідження та їх обговорення.

Наші дослідження з вивчення представників твердокрилих національного природного парку «Цуманська Пуща» проводились протягом 2016-2017 років. В результаті досліджень нами було визначено 67 видів твердокрилих, які належать до 12 родин, а саме: *Carculionidae*, *Scarabaeidae*, *Cerambycidae*, *Iridae*, *Tenebrionidae*, *Carabidae*, *Coccinellidae*, *Vuprestidae*, *Meloidea*, *Chrysomelidae*, *Elateridae*, *Scolytus*.

З отриманих результатів з вивчення видового складу **Coleoptera** НПП «Цуманська Пуща» видно, що найбільш поширеними родинами ряду твердокрилі були наступні: **Родина Жуки-Довгоносики (*Carculionidae*)**, яка представлена 23 видами, що належать до 8 родів (34,3%) - *Curculio glandium* L., *Curculio cerasorum* P., *Curculio nucum* L., *Otiorhynchus mucus* F., *Otiorhynchus ligustici* L., *Otiorhynchus sulcatus* L., *Otiorhynchus asphaltinus* G., *Rhopalapion longirostre* Ol., *Apion virens* H., *Apion trifolii* L., *Apion tenue* L., *Apion pomonae* F., *Phyllobius argentatus* L., *Phyllobius piri* L., *Phyllobius urticae* L., *Pissodes pini* H., *Pissodes piniphilus* H., *Magdalis aenescens* L., *Magdalis frontalis* G., *Magdalis rufa* G., *Sitophilus granaries* L., *Hylobius abietis* L..

Родина Пластинчастовусі (*Scarabaeidae*), що представлена 8 видами (12,5%) *Melolontha hippocastani* F., *Melolontha melolontha* L., *Geotrupes stercorarius* L., *Lethrus apterus* Laxm., *Copris lunaris* L., *Trichius fasciatus* L., *Epicometis hirta* Poda,

Біорізноманіття та його збереження

Scarabaeus sacer H.

На другому місці знаходиться родина **Вусачі** (**Cerambycidae**), яку представляють 7 видів (10,9%) *Monochamus galloprovincialis* Ovil., *Acanthocinus aedilis* L., *Spondylis buprestoides* L., *Aromia moschata* L., *Cerambix cerdo* L., *Purpuricenus kaehleri* L., *Dorcadium equestre* Laxmann.

Наступну позицію за кількістю видів посідають дві родини: родина **Короїди** (**Iridae**), до кожної з яких належить по 6 видів відповідно (9,4%), а саме: *Scolytus pygmaeus* F., *Hylesinus crenatus* F., *Hylesinus fraxini* Panz., *Xyleborus dispar* F., *Hylesinus oleiperda* F., *Hylesinus laticollis* B., та родина **Заболонники** (**Scolytus**) з видами: *Scolytus carpini* R., *Scolytus intricatus* R., *Scolytus koenigi* S., *Scolytus mali* B., *Scolytus ratzeburgi* J., *Scolytus rugulosus* R.

У *репти* родин кількість видів знаходиться у межах від 1 у Наривників (**Meloidea**), що у процентному відношенні становить 1,5% до 5 видів серед Насіннеїдів (**Apionidae**), що становить відповідно 7,8%.

Проте, слід зазначити, що не дивлячись на досить чисельне родинне різноманіття ряду твердокрилих на досліджуваній території, а це порядку 12 родин, їх більшість представлено досить обмеженим видовим складом, а саме - двома, трьома видами. Із 12 виявлених родин 7 родин мають незначне видове різноманіття.

Слід зазначити, що нами було виявлено деяких представників ряду твердокрилі, які занесено до Червоної книги України: Вусач мускусний - *Aromia moschata* L. – родина Вусачі, Священний скарабей - *Scarabaeus sacer* – родина Пластинчастовусі.

Висновки. Переважна більшість із визначених видів представників ряду твердокрилі належить до поліфагів, хоча зустрічаються й монофаги, крім цього є шкідники лісу, саду, поля, а також є виключно фітофаги. Щільність популяції жуків, в досліджуваних біоценозах, в значній мірі залежить від екологічних умов, наявності харчової бази, тому чисельність видів може мати значні коливання.

Біорізноманіття та його збереження

Література

1. *Воронцов А.И.* Лесозащита / А.И. Воронцов, И.Г. Семенкова // . – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Агропромиздат, 1988. – 336 с.
2. *Завада М.М.* Лісова ентомологія / М.М. Завада // . – Київ.: КВЦ, 2007. – 260 с.
3. *Плавильщиков Н.Н.* Определитель насекомых беспозвоночных / Н.Н. Плавильщиков // . – М.: "Топикал", 1994. - 214 с.
4. *Фасулати К.К.* Полевое изучение наземных беспозвоночных / К.К. Фасулати // Изд. 2. Учебное пособие для университетов. М.: Высшая школа, 1971. – 424 с.

УДК 581.543:581.14:502.72

ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОЛОГІЇ *DICTAMNUS ALBUS* L. У ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ "МЕДОБОРИ"

Козира Л.Я.

Природний заповідник "Медобори"

E-mail: medobory@gus.tr.ukrtel.net

Одним з основних напрямків біоекологічних досліджень рідкісних червонокнижних видів рослин є вивчення особливостей сезонного ритму розвитку та тривалості їх життєвого періоду.

Dictamnus albus L. є одним із таких видів, вивченню фенології та стану популяції якого приділяється особлива увага у природному заповіднику "Медобори". Тут знаходиться один із найчисельніших його локалітетів в Україні. Вид представлений двома ценопопуляціями: дуже малочисельною на II та III Городницьких товтрах (окол. с. Городниця Підволочиського району) і доволі чисельною на г. Гострій (окол. с. Вікно Гусятинського району) [1].

Дослідження фенології *D. albus* L. в межах його природного поширення на г.Гострій до створення заповідника не проводилися. Регулярні спостереження розпочалися з 1993 року., згідно до вимог методичного посібника Філонова К.П., Нухимовської Ю.Д. [3], а з 2003 р. – Андрієнко Т.Л. [2].